MARTIN MAIDEN

DESPRE UNELE ELEMENTE „GOALE" ÎN SISTEMUL MORFOLOGIC AL LIMBII ROMÂNE NORMATE ŞI AL GRAIURILOR ROMÂNEŞTI

O problemă eternă a morfologiei istorice a limbilor romanice o constituie acel element aparent „vid" din punctul de vedere al conţinutului semantic şi funcţional, care urmează imediat tulpinii verbale şi care apare în multe varietăţi romanice doar la anumite persoane ale prezentului. În ceea ce priveşte limba română, este vorba de formativele, sau „augmentele" *-ez* şi *-esc*, pe care le găsim, respectiv, la conjugările întâi şi a patra: *lucrez, lucrezi, lucrează,* [lucrăm, lucraţi], *lucrează* etc., şi *iubesc, iubeşti, iubeşte,* [iubim, iubiţi], *iubesc* etc.

După părerea noastră, nu a fost luată în considerare cu atenţia cuvenită poziţia românei în privinţa acestor „augmente". Lucrările comparative în general nu dau decât o descriere superficială a acestor formative şi a distribuţiei lor paradigmatice, neglijând valoarea datelor româneşti pentru o înţelegere mai profundă a naturii acestora în perspectivă romanică. În plus, mulţi lingvişti presupun că fiecărei forme morfologice independente ar trebui să-i corespundă o semnificaţie proprie şi la fel de independentă. În ceea ce priveşte augmentele, aceasta înseamnă două lucruri: fie că îşi mai păstrează o anumită semnificaţie, fie că ele s-au „lexicalizat", încât nu mai sunt elemente autonome ale structurii morfologice, ci au devenit parte integrantă şi inseparabilă a rădăcinii. Dar varietăţile româneşti oferă preţioase dovezi, pe de o parte ale „autonomiei" structurale a augmentelor, iar pe de alta ale adevăratei „vacuităţi" semantice a lor.

Ştim că *-ez* îşi are originea într-un afix grecesc cu valoare iterativă sau intensivă, pe când *-esc* ar fi avut în latina târzie o valoare ingresivă sau transformativă. A. Zamboni (1981, 1983) a susţinut – în două articole pe care le consider cele mai cuprinzătoare discuţii despre problemă – că în varietăţile italieneşti ar mai supravieţui aceste valori în respectivele augmente. Totuşi, am încercat să dovedim (în două studii în pregătire) că numai unor augmente li se poate atribui un sens, pe când multe altele sunt lipsite cu desăvârşire de sens, ceea ce înseamnă că nu se poate vorbi despre o semnificaţie generală a lor.

Pentru a înţelege natura celor două augmente şi dintr-o perspectivă cu adevărat comparativă, trebuie considerate mai de aproape varietăţile româneşti, care arată că augmentele sunt lipsite de vreo semnificaţie proprie şi că ele constituie, în acelaşi timp, elemente autonome ale structurii morfologice. Dar aceste constatări ne vor duce la un paradox: anume că, în ciuda lipsei lor de

DACOROMANIA, serie nouă, XI–XII, 2006–2007, Cluj-Napoca, p. 179-186

semnificație, ele se mai comportă, diacronic, ca şi cum ar avea un sens propriu. Rezolvarea acestui paradox dezvăluie importanța în analiza verbului românesc şi romanic a unui tip de semnificație *pur şi simplu morfologică*.

În română, schimbările morfologice privind forma *imperativă* de persoana a doua tratează augmentul ca pe o unitate autonomă. Verbele din conjugările a doua, a treia şi a patra îşi formează imperativul cu *-e* sau cu *-i* (*vezi, auzi, mergi* vs *rade, închide, pune*). În general, flexiunea imperativă se formează în limba română în funcție de tranzitivitate, verbele tranzitive având desinența *-e* (unele dintre ele au *-e* numai înainte de un pronume clitic: *crezi!* vs *crede-l!*). Totuşi, în anumite cazuri, alegerea desinenței este pur şi simplu lexicală (*vezi!, auzi!, ai!*, în ciuda tranzitivității acestor verbe). Dovada „autonomiei" formale a augmentului *-esc* este că acesta are întotdeauna – şi indiferent de eventuala intranzitivitate a verbului din care face parte – ca formă de imperativ pe *-eşte!* şi niciodată pe *-eşti*: deci, alături de *iubeşte!, primeşte!*, tranzitive, avem şi *zâmbeşte!, trăieşte!* etc., intranzitive. Echivalența semantică existentă între imperativele cu *-i şi* forma imperativă a augmentului este dovedită şi de un verb ca *a ghici*, unde prezența augmentului apare ca facultativă: apare *-i* când lipseşte augmentul (*ghici!*), dar *ghiceşte!* în prezența acestuia. La fel se comportă în anumite graiuri şi verbul *a griji*[1].

Augmentul mai comportă o particularitate în anumite graiuri, unde forma *-eşte*, în special la imperativ, poate să-şi piardă ultima secțiune (*-şte*). Scurtarea respectivă este răspândită în graiuri, mai ales în Transilvania, în Maramureş şi în dialectele sud-dunărene[2], după cum arată harta 2107 (*păzeşte!*) din ALR II s.n. (punctele 02, 36, 76, 182, 228, 346, 705, 784, 812, 836, 899); ALRM II s.n., vol. IV, hărțile 1627 „loveşte!", 1628 „opreşte!"; ALRR – Maramureş, hărțile 1119 „vorbeşte", 1625 „tuşeşte!"[3]. Cu toate că cuvintele cu vocală + *-şte* final au o frecvență destul de ridicată în graiurile româneşti, judecând după hărțile ALR II s.n., 1413 „părinteşte", 1475 „omeneşte", 1476 „copilăreşte", 2040 „să împuşte", 2041 „să muşte"[4], astfel de scurtări par să fie cu totul *specifice augmentului*. Originea scurtării respective este neclară: pare puțin probabil că aceasta ar fi de natură fonologică şi nu am exclude posibilitatea ca alternanța dintre *este şi e* de la verbul *a fi* (vezi şi ALR II, harta 2157) să fie explicația ei (în ciuda diferențelor

[1] Vezi ALR II s.n., hărțile 2102, 2104, 2111; ALRM II s.n., vol. IV, hărțile 1624, 1625 şi Frățilă (1973, p. 20).

[2] Vezi Puşcariu 1926, p. 178. Atanasov 2002, p. 252 relevă acelaşi lucru pentru imperativ în meglenoromână, ca şi Capidan 1932, p. 450, pentru aromână.

[3] În cazul verbelor *a simți* şi *a ascuți*, scurtarea pare a se fi extins analogic la conjunctiv, care în mai multe puncte ale hărților 1127 şi 1134 are forma *simță* „simtă" şi *ascuță* „ascuțească".

[4] De asemenea, cuvântul *peşte* nu se reduce niciodată la **pé* sau **peá* (vezi ALRR – Maramureş, vol. IV, planşa XLIV). Istroromâna are *creste* (*creşte*) față de augmentul *-é* (Puşcariu 1926, p. 178, 188). Meglenoromâna are numai *-eaşte* la adverbe, față de augmentul imperativ *-ea* (Atanasov 2002, p. 253).

fonologice existente dintre *este* şi *-eşte*)[5]. În orice caz, subliniez că fenomenul se limitează tocmai la augment.

Istroromâna ocupă un loc aparte în istoria augmentului *-ez-*[6], „încât acesta se pare că a dispărut cu desăvârşire din dialectul respectiv" (cf. Puşcariu 1926, p. 168; Kovačec 1971, p. 136-142). În timp ce limba română literară are *lucrez, durez* etc., istroromâna are doar *lucru, duru* etc. Fără îndoială, trebuie ca istroromâna să fi pierdut, la un moment dat, un element care făcea parte din moştenirea lingvistică a tuturor dialectelor româneşti primitive. Deoarece nu mai găsim nicio rămăşiţă a augmentului, putem afirma că s-a pierdut augmentul însuşi, ca fiind un element autonom şi independent (adică „nelexicalizat")[7].

Există şi un alt indiciu al autonomiei augmentelor (dar şi al lipsei de semnificaţie lingvistică). T. Cotelnic (1999, p. 45) descrie impunerea de către autorităţile lingvistice din Republica Moldova în anii '60 şi '70 a unor augmente la verbe care în româna literară nu le au, în vederea unei întăriri a deosebirilor dintre aşa-zisa limbă moldovenească şi limba română. Aşadar, au fost exploatate atât independenţa formală a augmentelor, cât şi vacuitatea lor semantică, în scopul folosirii acestora ca simboluri politice.

Cea mai bună dovadă a vacuităţii semantice a celor două augmente este faptul că unul şi acelaşi verb poate avea un augment în unele graiuri, iar în altele nu. Pe plan diatopic, dacă un anumit verb are augment în graiul dintr-o anumită localitate, este aproape sigur că există alte localităţi în al căror grai acesta va lipsi[8]. În plus, răspândirea geografică a augmentului tinde să varieze de la un verb la altul. După cum a arătat Rodica Orza (1978), din ALR II reiese că singurul verb care are augmentul în toate punctele anchetate ale atlasului (cu o singură excepţie) ar fi *a visa*[9]. Sigur este că nu se poate atribui augmentului, în ciuda anumitor cazuri în care se discerne, eventual, o diferenţă semantică, nici un sens general care să fie prezent oriunde apare el. În marea majoritate a cazurilor, el este lipsit cu totul de semnificaţie.

Planşele XLIV, XCVII, XCVIII şi XCIX din ALRR – Maramureş, vol. IV arată că augmentul este absent pretutindeni pentru *sărez, greblez, grăpez, lucrez* (punctul 226 are *lucriadză* ca imperativ), pe când *cinez* are augmentul în toate localităţile anchetate. Compararea hărţilor 905 „îngenunchez", 940 „sărez", 949

---

[5] Despre această ipoteză, propusă şi de W. Meyer-Lübke, vezi însă Puşcariu 1926, p. 175.

[6] Trebuie remarcat că nici în textele păstrate din limba dalmată veche nu aflăm acest augment. Materialele de care dispunem ne par prea fragmentare ca să concludem că augmentul nu a existat în această limbă, mai ales dacă ne amintim ca acesta se mai găseşte în varietatea vegliotă din secolul al XIX-lea, unde, de fapt, se pare că l-a înlocuit pe *-esc-*.

[7] Îl mai găsim la verbul *a cuteza*, unde augmentul pare a fi fost lexicalizat deja în româna comună şi este prezent în toata paradigma. De asemenea, putem ignora anumite forme vădit împrumutate din româna literară (vezi Puşcariu, *loc. cit.*).

[8] Vezi şi Orza 1978, p. 41; Papahagi 1925, p. LXIX.

[9] Este de remarcat că tocmai acest verb are, în unele varietăţi meglenoromâne, augmentul „lexicalizat", deci prezent în întreaga paradigmă (vezi Candrea 1937, p. 224).

„grăpez”, 963 „răşchiez” din NALR – Oltenia arată distribuţia sporadică şi cu totul nesistematică a augmentului la aceste verbe. În plus, descrierile graiurilor româneşti vorbesc frecvent de cazuri în care unul şi acelaşi subiect şovăie[10] între folosirea şi nefolosirea augmentului, uneori chiar şi în aceeaşi frază, fără nicio nuanţă semantică[11]. Este interesantă nota marginală la harta 1116 („miros”) din ALRR – Maramureş: în general, ca şi în limba standard, lipseşte augmentul, dar, „puşi să repete, unii informatori au dat şi forme cu augmentul”[12]. E. Petrovici (ALRS, întrebarea 4863) arată că tipul *se bese* este normal în Banat, în Oltenia şi în Muntenia, pe când *se băşeşte* ar fi forma obişnuită în Transilvania, în Moldova şi în Basarabia. NALR – Oltenia harta 987 „plătesc” dă augmentul în toate punctele, pe când acesta lipseşte în multe puncte din „cântăresc”. În sfârşit, chiar dacă Rodica Orza a demonstrat (1978, p. 39) că unele verbe cu *-esc* îşi mai păstrează valoarea incoativă, e evident că marea majoritate a acestora nu au nici un sens incoativ (ca de pildă *a iubi, a trăi, a găsi*). În lista verbelor identificate în studiul Rodicăi Orza ca având augmentul în aproape *toate* graiurile apar *a cârpi, a cloci, a cosi, a dori, a plăti, a pofti, a tuşi, a urî,* al căror sens incoativ ni se pare minim sau inexistent.

În ciuda vacuităţii lor semantice şi funcţionale, este paradoxal faptul că în dezvoltarea limbii române şi a dialectelor româneşti, cele două varietăţi de augment par să aibă *aceeaşi valoare*, încât sunt tratate ca fiind *echivalente*. Această echivalenţă se manifestă în primul rând prin *substituirea* unui augment cu altul. Deja în secolul al XVI-lea aflăm cazuri sporadice cu *-ez* care înlocuieşte pe *-esc* (de pildă *cucerează* în loc de *cucereşte*; Lombard 1954/1955, p. 776). I. Ionică (1974, p. 244) dă o listă cu verbe aparţinând ambelor conjugări, care în graiurile olteneşti meridionale moderne pot să aibă fie *-ez,* fie *-esc* (*a îmbăligăra – îmbăligăresc, a gunoi – gunoiez* sau *gunoiesc*), pe când Mărgărit şi Neagoe (2000, p. 20) dau *-eaşte* în loc de *-ează,* la verbe ca *a steriliza* şi *a interesa,* în dialectele româneşti din Bulgaria nord-occidentală[13]. Coja (1968, p. 32, 33) observă că *-ează,* pentru forma aşteptată *-eşte,* se aude frecvent în comentariile sportive, şi că ‘mulţi vorbitori’ conjugă *a datora* cu *-esc* la persoana a treia plural. Pentru *-esc-* în loc de aşteptatul *-ez-*, a se vedea NALR – Oltenia, harta 952 „greblez”, la punctul 987 (Castranova: *greblesc, să greblească*); ALRR – Transilvania, hărţile 176/7 „şchiopătez”, -ezi,

[10] Vezi şi Lombard 1954/1955, p. 487. Exemple de şovăieli între forme cu augment şi forme fără el vezi tot la Lombard 1954/1955, p. 509. Oprea şi Nagy 2002, p. 227, confirmă natura aleatorie a folosirii augmentelor în adaptarea împrumuturilor. T. Cotelnic (1999) citează câteva verbe unde prezenţa sau lipsa augmentului comportă o nuanţă semantică (de pildă, *manifestă şi manifestează*), dar nu reuşim să desluşim nicio deosebire semantică *recurentă* dintre formele augmentate şi cele neaugmentate. Vezi şi Avram 1959, p. 326-330 şi, pentru dialectul aromân, Capidan 1932, p. 40.

[11] Vezi, de pildă, Teaha 1961, p. 96; Ionică 1974, p. 145; Neagoe 1984, p. 62; Vulpe 1984, p. 335.

[12] La punctul 229 la 3pl.; la 231 la 2sg. şi la 3sg.; la 234 la 1sg. şi la 2sg.; la 236 la 1sg., 2sg., 3sg.

[13] E adevărat că aceste înlocuiri pot să fi fost sprijinite de o şovăială între conjugările 1 şi 4 (vezi Iordan 1935), dar este clar că tocmai augmentul se deosebeşte prin uşurinţa cu care acceptă înlocuirile.

-ează, să şchiopăteze') în punctele 425 (*schiopătesc, -eşti, -eşte; să schiopătească*), 325 ş*chiopez, -iază; să şchiopiască/să şchiope*), 295, 296 (*ştiopălesc*), şi harta 188 „visez”, în punctul 384 *visésc*[14]; Neiescu 1997, harta 27 („visez”), la punctul 5 (Korça, Albania). ALR II s.n., harta 1049, punctul 227, dă *înd'erunt'édz, înd'erunt'édz, înd'erunt'é, înd'erunt'ém, înd'erunt'éţ, înd'erunt'ádză*, unde persoana a treia singular corespunde fonologic lui *-eşte*[15] (la punctul 235 se mai observă că, pe lângă forme fără augment, „babele” ar folosi altele cu *-esc*).

Istroromâna constituie o problemă curioasă şi încă de rezolvat în privinţa lui *-esc-*. Acest augment apare nu numai la verbele de conjugarea a patra şi la persoanele obişnuite ale prezentului, ci şi la o clasă de verbe la care el se află în alternanţă cu *-ei-*: ind. prez. *scusesc, scuseşti, scusé, scuséin, scuséiţ, scusésc*, gerunziu *scuséinda* etc. Este vorba de o clasă de verbe alcătuită[16] din împrumuturi italo-romanice de conjugarea întâi[17] şi din verbe croate în *-ati* (de exemplu, infinitiv *scusare* > *scuséi*, *igrati* „a juca” > *igréi*). Puşcariu (1926, p. 170 şi urm.) observă că *-ei-* nu este un rezultat fonologic regulat al formelor cu *-a-* şi formulează o explicaţie cam complicată, care face apel la introducerea în istroromână a imperativelor croate cu *-aimo*, *-aite*, din care s-ar fi extins analogic elementul *-ai-,* influenţat la rândul lui de vocala *e* de la *-esc-* (de unde *-ei-*). Bineînţeles, o astfel de explicaţie nu este chiar imposibilă, dar o restructurare pătrunzătoare a întregii paradigme pe baza imperativului (şi a imperativului unei limbi străine!) ar fi unică în limbile romanice, din câte ştim, şi trebuie spus că *-esc-* nu provoacă o asemenea transformare a vocalei în celelalte verbe unde apare (de pildă, *gonésc* nu provoacă o înlocuire a lui *gonín* de persoana întâi plural cu **gonén*). Meyer-Lübke (1895, vol. II, p. §203) admite în treacăt posibilitatea ca forma *-ei-* să aibă aceeaşi etimologie cu *-ez-* românesc, dar este preocupat de faptul că *-ei-* nu arată distribuţia caracteristică a acestui augment. S. Puşcariu respinge o ipoteză formulată de Maiorescu (1874, p. 77), potrivit căreia *-ei-* ar fi un împrumut din vegliotă (unde elementul respectiv corespunde etimologic lui *-ez-* românesc)[18], deoarece nu există nicio dovadă a unei influenţe structurale vegliote asupra istroromânei. Bănuim că Meyer-Lübke şi Maiorescu au fost pe calea cea bună, dar că izvorul lui *-ei-* trebuie căutat în dialectul italo-romanic *istrian.* Ca şi vegliota, graiurile istriene folosesc foarte mult augmentul *-e(j)-* la conjugarea întâi (cf. Valle d'Istria: *mastighéa* „mestecă” – Ive 1886, p. 100). Dacă acest augment era tipic imprumuturilor istriene (şi mai cu seamă formelor de persoana a treia), atunci el putea să se generalizeze ca semn caracteristic tuturor împrumuturilor. În acest caz,

[14] Dar anchetatorul a pus un semn de întrebare după formă. Pentru harta „peţesc”, la punctul 434, apare *votréz* sau *votréscu*.

[15] Se pare că avem acelaşi lucru pentru *a visa* (harta 1053 „visez”), unde tocmai la 3 sg. apare *isá* (dar la conjunctiv – harta 155 – *să isădză*).

[16] Popovici 1914, p. 95; Puşcariu 1926, p. 168, 170; 189; Kovačec 1971, p. 141.

[17] În această categorie apar şi unele împrumuturi italo-romanice cu infinitivul *-ere*: de exemplu, *movéi* < *m(u)overe.*

[18] Vezi şi Zamboni 1983, p. 123.

introducerea lui *-esc-* în anumite părți ale paradigmei se dovedește excepțional de interesantă, fiindcă ea reprezintă încă un exemplu al nivelării analogice între două formative semantic goale şi care corespund lui *-esc-* *şi* lui *-ez-* româneşti[19].

Vedem că *-ez-* şi *-esc-* au fost deseori tratate în varietățile româneşti ca şi cum ar fi doar variante, diferite numai de conjugare, ale aceleiaşi entități subiacente. Înlocuirile seamănă cu fenomenul foarte bine cunoscut al aşa-zisei „nivelări" analogice a alomorfelor, care reflectă identitatea semantică a acestora: de pildă, multe graiuri româneşti (cf. ALR II s.n., hărțile 2197–2201) au eliminat alternanța din verbul *a usca*, în aşa fel încât acesta se conjugă *usc, uşti, uscă, uscăm, uscați, uscă* etc., cu o tulpină unică, care corespunde semnificației lexicale unice a acestui verb. Relativ la augmentele noastre, am vrea să spunem că şi ele sunt *semantic* identice şi că nivelările aici descrise reflectă o semnificație identică. Paradoxul unei identități semantice fără conținut semantic se rezolvă, dacă recunoaştem, după cum au făcut unii lingvişti (ca Aronoff 1994; Pirrelli 2000), că trebuie admise două tipuri de „semnificație". Pe de o parte, aceea care priveşte referentele „externe", fie lexicale, fie morfosintactice, iar pe de alta, elemente cu adevărat autonome şi exclusiv morfologice. Semnificația lui *-ez-* şi *-esc-* este, pur şi simplu, morfologică: „morfemul, sau elementul, care apare între rădăcină şi flexiune în paradigma verbală". Deci tocmai descrierea aparent naivă a augmentelor pe care am face-o dacă am încerca o analiză preliminară a structurii morfologice a verbului constituie o realitate psihologică. Bineînțeles, nu este vorba de o constatare simplistă, deoarece aceste elemente aparent „vide" sunt, în acelaşi timp, şi elemente morfologice autonome, cu un conținut funcțional realmente existent – dar de natură exclusiv morfologică – şi ca atare ele trebuie recunoscute nu numai în studiul varietăților româneşti, ci şi în cercetări mai extinse asupra augmentelor în celelalte limbi romanice.

BIBLIOGRAFIE

ALR II s.n. = *Atlasul lingvistic român,* Partea a II-a, serie nouă, de Emil Petrovici. Redactor responsabil Ioan Pătruț, vol. I–VII, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1956–1972.

ALR II – Supliment = *Atlasul Lingvistic Român,* Partea II, *Suplement. Termeni considerați obsceni*, Sibiu – Leipzig, 1942.

ALRM II s.n., IV = *Micul Atlas lingvistic român,* serie nouă, vol. IV, Bucureşti, Editura Academiei, 1981.

ALRR – Maramureş = *Atlasul lingvistic român pe regiuni – Maramureş,* vol. IV, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1997.

[19] Tabloul se complică în varietățile nordice ale istroromânei (vezi Kovačec 1971, p. 141), unde împrumuturile care au formativul *-ui-* se conjugă în felul următor: ind. prez. *verivuis, verivuiş, verivé, verivuim, verivuiț, verivuis*; ind. imperf. *verivuiam*; gerund. *verivuinda* etc. Verbele respective ar veni din verbe croate cu infinitivul în *-ovati* (prezent *-ujem* etc.) şi, după modelul lui *-eis* etc., s-ar fi născut o formă nouă a augmentului cu *-uis*.

ALRR – Transilvania = *Noul Atlas lingvistic pe regiuni. Transilvania*, vol. I, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1992.

Aronoff 1994 = M. Aronoff, *Morphology by Itself*, Cambridge, MIT Press.

Atanasov 2002 = Petar Atanasov, *Meglenoromâna astăzi,* Bucureşti, Editura Academiei Române.

Avram 1959 = Mioara Avram, *Mijloace morfologice de diferenţiere lexicală în limba română*, în SCL, nr. 9, p. 315-336.

Candrea 1937 = I. A. Candrea, *Glosar megleno-român*, în GS, nr. 7, p. 194-230.

Capidan 1932 = Theodor Capidan, *Aromânii. Dialectul aromân. Studiu lingvistic*. Bucureşti, Academia Română.

Coja 1968 = I. Coja, *Notă asupra flexiunii verbale la persoana a III-a*, în SCL, XIX, nr. 1, p. 29-34.

Cotelnic 1999 = T. Cotelnic, *Despre verbele cu sau fără sufixele gramaticale **-ez, -esc**,* în LR, XLIX, p. 43-46.

Frăţilă 1973 = V. Frăţilă, *Graiul de pe valea inferioară a Târnavelor,* Timişoara, Universitatea din Timişoara.

Ionică 1974 = Ion Ionică, *Graiurile din sudul Olteniei*, Universitatea din Bucureşti [teză de doctorat].

Iordan 1935 = I. Iordan, *Forme de conjugare mixtă în limba română*, în „Buletinul Institutului de Filologie Română «A. Philippide»”, Iaşi, nr. 2, p. 47-127.

Ive 1886 = Antonio Ive, *L’antico dialetto di Veglia*, în „Archivio glottologico italiano”, nr. 9, p. 114-187.

Kovacec 1971 = A. Kovacec, *Descrierea istroromânei actuale*, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R.

Lombard 1954/1955 = Alf Lombard, *Le verbe roumain. Étude morphologique,* vol. I, II, Lund, Gleerup.

Maiden 2003 = M. Maiden, *Verb augments and meaninglessness in Romance morphology,* în *Studi di grammatica italiana*, XXII, p. 1-61.

Maiden (în pregătire) = M. Maiden, *Morphophonological innovation*, în „The Cambridge History of the Romance Languages”.

Maiorescu 1874 = Ion Maiorescu, *Itinerar în Istria şi vocabular istriano-român,* Iaşi.

Mărgărit, Neagoe 2000 = Iulia Mărgărit, Victorela Neagoe, *Cercetări asupra graiurilor româneşti vorbite în nord-estul Bulgariei (regiunea Loveci)*, în Maria Marin, Iulia Mărgărit, Victorela Neagoe, Vasile Pavel (ed.), *Cercetări asupra graiurilor româneşti de peste hotare,* Bucureşti, p. 10-29.

Meyer-Lübke 1895 = *Grammaire des langues romanes,* II. *Morphologie,* Paris, H. Welter.

NALR – Oltenia = *Noul Atlas lingvistic pe regiuni. Oltenia,* vol. V, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1984.

Neagoe 1984 = Victorela Neagoe, *Subdialectul bănăţean*, în Rusu 1984, p. 240-84.

Neiescu 1997 = Petru Neiescu, *Mic atlas al dialectului aromân din Albania şi din Fosta Republică Iugoslavă Macedonia,* Bucureşti, Editura Academiei Române.

Oprea, Nagy 2002 = Ion Oprea, Rodica Nagy, *Istoria limbii române literare. Epoca modernă*, Suceava, Editura Universităţii.

Orza 1978 = Rodica Orza, *Sufixele **-ez** şi **-esc** în graiurile limbii române*, în SCL, XXIX, p. 35-42.

Papahagi 1925 = Tache Papahagi, *Graiul şi folclorul Maramureşului*, Bucureşti, Cultura Naţională.

Pirrelli 2000 = Vito Pirrelli, *Paradigmi in morfologia. Un approccio interdisciplinare alla flessione verbale dell'italiano,* Pisa – Roma, Istituti editoriali e poligrafici internazionali.

Popovici 1914 = Iosif Popovici, *Dialectele române din Istria,* Partea 1-a, Halle.

Puşcariu 1926 = S. Puşcariu, *Studii istroromâne*, Bucureşti, Cultura Naţională.

Rusu 1984 = V. Rusu (coord.), *Tratat de dialectologie românească,* Craiova, Editura Scrisul Românesc.

Teaha 1961 = Teofil Teaha, *Graiul din Valea Crişului Negru*, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R.

Vulpe 1984 = Magdalena Vulpe, *Subdialectul maramureşean*, în Rusu 1984, p. 320-54.

Zamboni 1981 = A. Zamboni, *Un problema di morfologia romanza, l’ampliamento verbale in **-idio**, **-idzo***, în „Quaderni patavini di linguistica”, nr. 2, p. 171-188.

Zamboni 1983 = A. Zamboni, *La morfologia verbale latina in **-sc-** e la sua evoluzione romanza, appunti per una nuova via esplicativa*, în „Quaderni patavini di linguistica”, nr. 3, p. 87-138.

ON SOME "EMPTY" ELEMENTS IN THE MORPHOLOGICAL SYSTEM OF STANDARD ROMANIAN AND OF SOME ROMANIAN DIALECTS (*Abstract*)

This study considers the history of the elements (or "augments") *-ez/-eaz-* and *-esc-/-eşt-* in the Daco-Romance verb, and their importance for our understanding of the history of these elements in Romance languages generally. This history is paradoxical: on the one hand it is clear that these augments have long been devoid any conventional meaning, lexical or grammatical; on the other hand they behave diachronically as if they indeed had a "meaning", and as if that meaning were the same for both sets of augments. They display (not only in Romanian but also in Italo-Romance and beyond) striking distributional parallels, and even certain characteristics of independent lexemes. Both are restricted to the present tense singular and third person forms respectively of the first and fourth conjugations, and thereby aligned with a recurrent distributional pattern of allomorphy in Romanian and other Romance verbs. Their morphological development is unitary and coherent. and independent of the lexemes in which they appear. There is also evidence of the intersubstitutability of the two forms of augment, suggesting that they are in some sense equivalent. In conclusion, it is argued that these facts are consistent with recent ideas on the autonomy of certain paradigmatic structures. Specifically, in this case, that the augments have a shared "meaning" which is "purely morphological", and is constituted by a particular position between the lexical root and the inflectional ending.

Trinity College
Oxford OX1 3BH
United Kingdom